

Manolo Celma (a la dreta i en cadira de rodes) toca jotes amb la guitarra al grup folklòric Les Camaraes de Vinaròs

Obrir l'accés a la cultura

Diverses iniciatives treballen per aconseguir que les persones amb diversitat funcional puguin gaudir d'una cultura inclusiva, sense limitacions ni epopeies

Joan Ballart | @La_Directa

L'article 27 de la Declaració Universal dels Drets Humans afirma que "tota persona té dret a prendre part lliurement en la vida cultural de la comunitat". La realitat, tal com passa amb tants altres articles d'aquesta declaració, és ben diferent. En aquest sentit, un dels col·lectius amb més problemes d'accessibilitat a la cultura és el de les persones amb diversitat funcional. Un primer obstacle per a moltes d'elles és la institucionalització, que, tal com afirma l'activista Antonio Centeno a *Deconstruyendo la dependencia*, "impedeix a les persones prendre part lliurement de la vida cultural de la comunitat, ja que la seva participació queda supeditada als horaris, les normes i regulacions de la institució".

Abans de parlar de diferents iniciatives que s'esforcen per canviar aquesta situació, cal entendre el valor que pot arribar a tenir la cultura per revertir-la. Es tracta d'una pota fonamental en el procés de socialització i, per tant, és deter-

minant assegurar que tothom qui ho desitgi pugui accedir-hi. Aquesta participació, però, no només fa referència al rol de la consumidora de cultura, sinó que també s'ha d'entendre en la seva dimensió creativa.

Consum accessible

Últimament, els esforços per assegurar l'accessibilitat a l'hora de consumir cultura s'han multiplicat. Això ha sigut possible gràcies a la feina que s'ha fet des de propostes com el Festival Simbiòtic, que ja fa tres anys que du a terme una gran tasca de programació i formació amb l'objectiu de millorar l'accessibilitat al teatre tant en l'àmbit físic com en els continguts.

Ana Candela, codirectora del festival, explica que el naixement d'aquest projecte és fruit de la ferma convicció que "l'art, la cultura i el teatre són i pertanyen a tothom". També »

» subratlla que, tot i que van crear el Simbiòtic com una iniciativa que buscava proporcionar mesures d'accessibilitat, aviat es van adonar que “no hi havia contingut que estigués fet de forma accessible o inclusiva”. És en aquest punt que van començar a “potenciar la creativitat dins del col·lectiu de persones amb discapacitat”.

Un dels altres àmbits on s'han centrat més esforços a l'hora d'aplicar mesures d'accessibilitat ha sigut el de les festes populars. Barris de Barcelona com Sants, Gràcia o Nou Barris han tingut presents les necessitats de les persones amb diversitat funcional a l'hora d'organitzar les festes. També ho han fet municipis com Reus, Tarragona, Olot o Vilafranca.

Robert Castells, que des de fa dos anys col·labora amb l'Ajuntament de Reus com a tècnic d'accessibilitat de les festes majors, explica que “les propostes s'organitzen en tres eixos: mesures que contribueixin a la inclusió física, mesures que fomentin la inclusió comunicativa i mesures que millorin la inclusió social”. Del primer bloc, Castells destaca la utilització de lavabos adaptats i tarimes, l'eliminació de barreres arquitectòniques o la creació d'espais tranquils per a persones amb trastorns de l'espectre autista. Per tal de facilitar la inclusió comunicativa, s'ha adaptat el programa de les festes al braille, la lectura del pregó ha comptat amb una intèrpret de llengua de signes i també s'ha ampliat la cobertura mediàtica de les festes perquè es poguessin seguir des de casa. El tercer eix d'actuació a l'hora de fer les festes de Reus més accessibles, el de la inclusió social, fa referència a la necessitat de transformar la visió de la ciutadania envers la diversitat funcional. És per això que aquest bloc engloba les mesures d'inclusió física i comunicativa, i en suma de noves com la contractació d'espectacles fets per persones amb diversitat funcional.

Crear des de baix

Si bé l'ús de recursos que afavoreixen l'accessibilitat a l'hora de consumir cultura comença a estar estès en bastants àmbits, les persones amb diversitat funcional encara ho tenen molt difícil per esdevenir creadores culturals. Les barreres físiques són un dels problemes que han de superar, però moltes vegades el mur més alt que se'ls presenta és el de la dificultat d'obrir la mentalitat d'un entorn avesat a una visió hermètica de la cultura. Tanmateix, l'esperança de transformar aquest *statu quo* s'alimenta gràcies a iniciatives com la dels Castellans de la Il·lusió de Valls. Aquesta colla, creada fa cinc anys, agrupa persones amb diversitat funcional intel·lectual i d'altres que no en tenen. “Treballem igual que qualsevol altra colla, però no intentem fer el castell més gran, sinó que busquem la normalitat i l'acceptació”, explica el cap de colla, Joaquín Murillo.

Sense deixar de banda la cultura popular, ens traslladem al Baix Maestrat, on des de fa 22 anys Manolo Celma toca jotes amb la guitarra al grup folklòric Les Camaraes de Vinaròs. Ho fa assegut a la seva cadira de rodes, que l'acompanya d'ençà que

va tenir un accident de cotxe trenta anys enrere. L'experiència li ha permès arribar a entendre que, perquè la cultura funcioni com a eina inclusiva, calen espais compartits per persones amb diversitat funcional i sense. “Està bé que hi hagi associacions específiques de persones amb discapacitat, però si no ens obrim, sempre hi haurà guetos”, adverteix.

Encegades per l'excel·lència

Més enllà de la cultura popular, les persones amb diversitat funcional han de superar obstacles més difícils si volen accedir al món de la cultura professionalitzada com a creadores. Actualment, el gran escull que es troben és un imaginari col·lectiu amb una idea preconcebuda de com ha de ser una artista professional.

Queralt Prats, impulsora d'ARTransforma, ho argumenta explicant que sovint “no som capaços de veure diversitats d'excel·lències. Allà on ells veuen l'excel·lència, jo veig les excel·lències, ja que no hi ha una única manera de fer”. Des d'aquesta màxima, el projecte de Prats vol “fomentar oportunitats de participació, educació i professionalització artística, amb la creativitat com a única via possible”. Actualment, ARTransforma té en marxa més de quinze projectes diferents. Un dels seus èxits més recents ha sigut l'estrena d'*El pas del temps* al Mercat de les Flors. Aquest espectacle de música i dansa ha comptat amb la participació d'infants, joves i adults amb diversitat funcional i sense provinents d'entitats socials, educatives i culturals, així com inscrites de manera individual.

El Festival Simbiòtic també està d'enhonorabona pel que fa a l'àmbit de la creació artística, ja que el 29 de novembre estrena un espectacle al Teatre Nacional de Catalunya amb un repertori format en part per persones amb diversitat funcional. Tot i l'avenç que suposa, Candela reconeix que “és molt complicat que un teatre programi un espectacle amb persones amb discapacitat, perquè aquestes no han pogut accedir a estudis professionalitzadors”.

L'aspecte de l'accés a la formació és, doncs, un altre entrebanc a superar per part de la gent amb diversitat funcional que vol dedicar-se a les arts. Una vegada més, l'obsessió per l'excel·lència, en aquest cas de formadores i institucions, tanca les portes als somnis d'aquestes persones. Això ho coneix de primera mà Rafel Valero, que té diversitat funcional intel·lectual i des de petit viu les arts escèniques amb passió. Tot i això, va haver d'assumir

El 29 de novembre, el Festival Simbiòtic estrena un espectacle al TNC amb un repertori format en part per persones amb diversitat funcional

A l'esquerra, desè aniversari d'ARTransforma, on també participen joves amb diversitat funcional / JORDI VIDAL

A la dreta, posada en escena de 'Fènix', del projecte "Compartides, el valor social de les arts" / ALBERT ARMENGOL

El producte artístic del Diversorium s'acostarà al format del cabaret, construït a partir de números de dansa, teatre o música amb una forta càrrega política

adora del projecte a Barcelona, diu que es vol "plantejar un canvi en la política cultural artística fent que l'obra sigui encarregada per la ciutadania responnent a les seves necessitats". Per dur a terme aquest procés de consulta ciutadana ha comptat amb l'ajuda d'Antonio Centeno i Maria Oliver, de l'Oficina de Vida Independent de Barcelona. Tanmateix, Valentini vol deixar clar que no vol ser un projecte centrat únicament en la diversitat funcional, sinó que "serà un espai de convivència de totes les diversitats (de raça, gènere, corporals...)". El producte artístic final del Diversorium s'acostarà al format del cabaret, construït a partir de números de dansa, teatre o música amb una forta càrrega política. Per veure aquesta particular proposta de cultura inclusiva ens haurem d'esperar al 2020, tot i que el projecte que l'engloba, Concomitentes, es presenta el 22 d'octubre al Teatro del Barrio de Madrid.

que l'Institut del Teatre el rebutgés: "Em vaig sentir malament perquè no em van donar cap oportunitat i penso que tot i tenir una discapacitat hauria d'haver-hi oportunitats per a tothom". Aquesta vivència va motivar Valero a trobar el seu propi camí per arribar a ser actor professional i, amb aquest objectiu, va començar a pensar a fer una obra pel seu compte. Actualment, aquest somni està més a la vora de ser una realitat, ja que preveu estrenar-la a finals d'any al teatre dels Lluïsos de Gràcia. Aquest procés, que Valero espera que sigui "un punt d'inici per començar a obrir la mentalitat de la gent", compta amb la col·laboració de professionals com Òscar Molina o Mone Teruel.

Una altra iniciativa és el Diversorium, que s'emmarca dins d'un projecte d'escala nacional que es diu Concomitentes i és finançat per la Fundació Daniel y Nina Carasso. Veronica Valentini, la medi-

Deures per al present

Un dels aprenentatges que se n'extreu és el d'entendre la necessitat de valorar la cultura més enllà dels nostres constructes. Acceptar que hi ha cultura en la diversitat i deixar de girar l'esquena als esforços creatius d'aquelles qui no tenen por a ser jutjades. "Quan deixarem de ser projectes socials i passarem a ser culturals?", es pregunta Queralta Prats.

Queda molt camí perquè les persones amb diversitat funcional tinguin les mateixes oportunitats per accedir a la cultura i, com diu Joaquín Murillo, "és responsabilitat de tothom que això sigui possible". La feina que s'està fent és inestimable, però fa falta un compromís ferm des de tots els àmbits de la societat per fer que des de ben petites no sigui estrany tenir una amiga amb diversitat funcional. ●

BUSQUEM CAPS (MONITORS/ES)
 Demarcació del Barcelonès
CONTACTA'NS
 93 340 34 50
 barcelones@escoltesiguies.cat
 www.escoltesiguies.cat

bodega
La Risa
 OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARCA 81
 VINS, VERMUT, TAPES I CERVESES ARTESANES
 -ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUCRE-

★ CERVELLA DEL ★
MONTSENY
 ARTESANA